

รูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสุขโดยกลไกตำบลจัดการคุณภาพชีวิต เขตพื้นที่เกาะ

๑. บริบทของชุมชน ทุกข์ สุข สภาพปัญหา เหตุปัจจัยของการเกิดสุข-ทุกข์ ความต้องการและต้นทุนของตำบล

พื้นที่เกาะในเขตสุขภาพที่ ๑๑ ส่วนใหญ่ จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะมีประชากรอาศัยอยู่ ๓ ลักษณะ คือ ๑ ประชาชนที่อาศัยอยู่เดิมซึ่งเป็นคนพื้นเมือง ๒. นักท่องเที่ยว ๓. ผู้ที่อพยพมาเพื่อประกอบธุรกิจและมาทำงาน โดยประชากรในกลุ่มที่ ๒ และ ๓ จะมีการเคลื่อนย้ายตลอดเวลาและมีจำนวนไม่แน่นอนตามฤดูกาลท่องเที่ยว และภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งการเข้ามาของประชากรใน ๒ กลุ่มดังกล่าวก็มีผลต่อประชากรที่อาศัยอยู่เดิมเช่นเดียวกัน

พื้นที่เกาะที่เป็นพื้นต้นแบบชุมชนสร้างสุข เป็นพื้นที่ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ซึ่งเป็นอีกหนึ่งสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประชาชนที่อาศัยอยู่เดิมส่วนใหญ่เป็นนับถือศาสนาอิสลาม ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมง ค้าขาย และรับจ้าง สภาพปัญหาส่วนใหญ่ของชุมชน เป็นปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ในประเด็นของขยะ ทั้งที่เกิดมาจากครัวเรือน การท่องเที่ยว การค้าขาย หรือขยะจากฝั่งที่เข้ามาที่เกาะทั้งจากคลื่นที่ซัดเข้าหาฝั่ง จากนักท่องเที่ยวที่นำเข้ามาบนเกาะ ซึ่งส่งผลให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ซึ่งเป็นสาเหตุของการระบาดของโรคไข้เลือดออกต่อไป

๒. หลักคิดในการพัฒนาตำบล

การจัดการขยะที่ต้นทางเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการลดปริมาณขยะ ภายใต้ความร่วมมือจากทุกฝ่าย และนำเงินที่ได้จากการขายขยะไปบริจาคให้กับมัสยิด

๓. เป้าหมายของตำบล นิยามความสุขของตำบล

เป้าหมายของตำบล เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

สุขภาพ : ประชาชนในชุมชนเล็กเหล่า เล็กบู่หรี การพนัน ให้ตำบลเกาะยาวใหญ่เป็นพื้นที่ปลอดโพม ประชาชนมีฝักปลอดสารพิษในการบริโภค ร่วมกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาตามประเพณี และร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

สุขใจ : ประชาชนมีจิตอาสา มีปราชญ์ชาวบ้าน มีกองทุนสวัสดิการตำบล กองทุนส่งต่อผู้ป่วย กองทุนสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ มีการสอนศาสนาทุกวันศุกร์

สุขเงิน : การมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีความหลากหลายด้านอาชีพ โดยมีการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน มีกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน และมีหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

๔. กรอบประเด็นการสร้างสุขของตำบล

๑. การจัดการขยะในชุมชน
๒. การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก
๓. ตำบลปลอดโพม

๕. กลุ่มเป้าหมายในแต่ละกรอบประเด็น

๑. การจัดการขยะในชุมชน เป้าหมายทุกครัวเรือน หรือ จำนวน ๒,๔๐๐ คน
๒. การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก เป้าหมาย ประชาชนบนเกาะยาวใหญ่จำนวน ๒,๔๐๐ คน
๓. ตำบลปลอดโพม เป้าหมาย ประชาชนบนเกาะยาวใหญ่จำนวน ๒,๔๐๐ คน

๖. ทีมทำงานแต่ละกลุ่มเป้าหมาย แต่ละประเด็น วิธีการทำงานร่วมกันของทีม ความสัมพันธ์ภายในทีม วิธีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอก โดยเฉพาะพขอ.

มีการตั้งคณะทำงานตำบลจัดการคุณภาพชีวิตของตำบลเกาะยาวใหญ่ ประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่น สถานศึกษา ผู้แทนภาคเอกชน (โรงแรม,ร้านอาหาร,๗-๑๑) สภาวัฒนธรรมเกาะยาว ตัวแทนกลุ่ม/ชมรมต่างๆในพื้นที่ ดำรวจ สาธารณสุข มัสยิด ซึ่งมีการทำงานในลักษณะของ Collaboration นอกจากนี้ยังมี NGO ในพื้นที่เข้าร่วม เป็นภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนและทำกิจกรรมร่วมกัน

๗. กระบวนการดำเนินงาน

๑. มีการสำรวจข้อมูลในระดับครัวเรือนโดยความร่วมมือระหว่างเครือข่าย อสม.และภาคเอกชนในการลงพื้นที่สัมภาษณ์ตามครัวเรือนที่รับผิดชอบ

๒. บันทึกและประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

๓. นำผลการวิเคราะห์วางแผนแก้ไขปัญหา

การประเมินผล

๑. ไม่มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกในชุมชน

๒. ประชาชน ร้านค้า ร้านอาหาร ไม่ใช้โฟมบรรจุอาหาร

๓. มีแนวทางการกำจัดขยะแต่ละประเภทที่ชัดเจน และประชาชนต้องปฏิบัติตาม

๘. ผลที่เกิดขึ้น

๘.๑ ผลผลิต

ระบบการจัดการยกระดับคุณภาพชีวิต

มีการจัดการขยะที่ต้นทางอย่างเป็นระบบภายใต้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แก้ไขปัญหาการระบาดของไข้เลือดออกในชุมชนได้ และชุมชนปลอดโฟมบรรจุอาหาร

๘.๒ ผลลัพธ์

(๑) สุขกาย : ไม่มีสถานที่จำหน่ายเหล้าให้กับคนในชุมชน เลิกบุหรี่ การพนัน ให้ตำบลเกาะยาวใหญ่เป็นพื้นที่ปลอดโฟม ประชาชนมีผักปลอดสารพิษในการบริโภค ร่วมกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาตามประเพณี และร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

(๒) สุขใจ : ประชาชนมีจิตอาสา มีปราชญ์ชาวบ้าน มีกองทุนสวัสดิการตำบล กองทุนส่งต่อผู้ป่วย กองทุนสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ มีการสอนศาสนาทุกวันศุกร์

(๓) สุขเงิน : มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์สามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้คนชุมชน มีความหลากหลายด้านอาชีพ โดยมีการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน มีกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน และมีหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

(๔) สุขสามัคคี : การได้ทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน และรับผลสำเร็จของกิจกรรม

๘.๓ ผลกระทบ

ประชาชนบนเกาะยาวใหญ่ มีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งเรื่องของขยะ ซึ่งต้องแก้ที่ต้นทางและมีการแยกขยะเป็นประเภท ซึ่งเมื่อจัดการขยะได้สำเร็จย่อมส่งผลให้ปัญหาไข้เลือดออกในพื้นที่ลดลงหรือไม่มีการระบาดได้ ตลอดจนการร่วมมือในการลดใช้โฟมบรรจุอาหารทำให้เกิดการชื่นชมจากนักท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

๘.๔ นวัตกรรม และเรื่องดีๆ ของตำบล

มีการออกเทศบัญญัติหลักเกณฑ์การคัดแยกขยะ พ.ศ.๒๕๖๒ ซึ่งนับว่ากระบวนการทางสังคมสามารถเปลี่ยนแปลงให้เกิดนโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีได้

๘.๕ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงจากชุมชนสร้างสุขโดยตำบลจัดการคุณภาพชีวิต ทั้งด้านดี ด้านไม่ดี และเป็นไปตามเจตนารมณ์หรือไม่อย่างไร

เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และภาคเอกชน เช่น โรงแรม ร้านค้า ร้านอาหาร ร้าน ๗-๑๑ เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตำบลเกาะยาวใหญ่

๙. บทเรียน

ปัจจัยความสำเร็จ : ความเข้มแข็งของแกนนำและภาคีเครือข่ายในชุมชนทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

ปัจจัยขัดขวาง : ปัญหาขยะจากแผ่นดินใหญ่ที่ถูกคลื่นซัดมาขึ้นฝั่งบนเกาะยาวใหญ่ ยังเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนริมชายหาด และสร้างทัศนียภาพที่ไม่ดีแก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ what's next : การขอความร่วมมือผู้ประกอบการเรือโดยสารมิให้นักท่องเที่ยวนำขยะมาทิ้งไว้บนเกาะ และร่วมกับจังหวัดท่องเที่ยวบนแผ่นดินใหญ่ เช่น ภูเก็ต กระบี่ รณรงค์การจัดการขยะ เพื่อลดจำนวนขยะที่ถูกทิ้งลงไปในทะเลแล้วมาขึ้นฝั่งที่เกาะยาว

10. Model การพัฒนาชุมชนสร้างสุขโดยกลไกตำบลจัดการคุณภาพชีวิต พื้นที่เกาะ

Model ตำบลจัดการคุณภาพชีวิตพื้นที่เกาะ

